

پرچمدار سنت جاوید

حکمت های شاهنامه فردوسی

دکتر پیمان آقا بیگی پور

سرشناسه: آقابیک‌پور، پیمان، ۱۳۶۰ -
 عنوان و نام پدیدآور: پرچم‌دار سنت جاوید: حکمت‌های شاهنامه فردوسی/پیمان آقابیک‌پور.
 مشخصات نشر: تهران: گنجور، ۱۳۹۹.
 مشخصات ظاهری: ۶۱۹ ص.
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۸۴-۴۰-۳
 وضعیت فهرست نویسی: فیپا
 موضوع: فردوسی، ابوالقاسم، ۳۲۹ - ۴۱۶ق. شاهنامه - نقد و تفسیر
 موضوع: Ferdowsi, Abolqasem. Shahnameh - Criticism and interpretation
 موضوع: فردوسی، ابوالقاسم، ۳۲۹ - ۴۱۶ق. شاهنامه - فلسفه
 موضوع: Ferdowsi, Abolqasem. Shahnameh - Philosophy
 موضوع: فلسفه در ادبیات
 Philosophy in literature
 موضوع: شعر فارسی - قرن ۴ق. - تاریخ و نقد
 موضوع: Persian poetry - 10th century - History and criticism
 موضوع: فرزانی در ادبیات
 Wisdom in literature
 رده بندی کنگره: PIR۴۴۹۷
 رده بندی دیویی: ۸ فا ۱/۲۱
 شماره کتابشناسی ملی: ۷۴۰۹۲۸۴

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۸۴-۴۰-۳
 ISBN: 978-622-7484-40-3

عنوان کتاب: پرچم‌دار سنت جاوید: حکمت‌های شاهنامه فردوسی
 نویسنده: پیمان آقابیک‌پور
 ناشر: گنجور
 طراح جلد: گنجور
 سال و نوبت چاپ: ۱۳۹۹ - اول
 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 قیمت: ۶۰۰۰۰ تومان

مرکز پخش: ۰۹۱۸۳۷۷۵۳۳۴ - ۰۹۹۰۱۹۱۰۲۰۸

دفتر انتشارات: میدان انقلاب-ابتدای کارگر جنوبی-کوچه شهدای زاندارمیری پلاک ۱۲۷

تلفن: ۰۹۱۲۰۶۱۷۲۸۳ - ۰۲۱۶۶۴۹۱۰۵۶

سایت انتشارات: Www.ganjoorpub.ir

فهرست مطالب

پیشگفتار	۱۱
----------------	----

فصل اول

مقدمه	۱۵
-------------	----

فصل دوم

اساطیر، شاهنامه و فردوسی	۲۹
۲-۱- اسطوره	۲۹
۲-۲- بهره‌گیری فردوسی از اساطیر و درونمایه اساطیری شاهنامه	۴۸
۲-۳- پایه و اساس اساطیر ایرانی و حماسه ملی ایرانیان	۵۹
۲-۴- تفکیک تاریخ و اسطوره در شاهنامه فردوسی	۶۲
۲-۵- باورهای اساطیری ایرانیان	۷۱
۲-۶- شاهنامه و فردوسی	۷۸

فصل سوم

حکمت و فلسفه	۹۵
۳- بحث	۹۵
۳-۱- حکمت و فلسفه در شرق	۱۰۱
۳-۱-۱- تأثیر حکمت و فلسفه شرق بر روی حکمت و فلسفه غرب	۱۰۵
۳-۲- سرچشمه حکمت و فلسفه در ایران	۱۱۰
۳-۲-۱- خصوصیات حکمت و فلسفه ایرانی	۱۱۲
۳-۳- حکمت و فلسفه در مصر باستان	۱۱۵
۳-۴- حکمت و فلسفه در یونان	۱۱۸
۳-۴-۱- تغییر روند فکری از حکایات مذهبی و اساطیر ب	۱۲۵
۳-۴-۲- معرفی چند مکتب فلسفی مهم یونان	۱۲۷

- ۱۲۷.....۳-۴-۲-۱ مکتب طبیعیان
- ۱۳۰.....۳-۴-۲-۲ مکتب سوفسطائیان
- ۱۳۱.....۳-۴-۲-۲-۱ اهمیت مکتب سوفسطائی و تأثیر آن
- ۱۳۳.....۳-۴-۳-۱ ارسطو و برخی از علوم از دیدگاه این فیلسوف بزرگ
- ۱۳۴.....۳-۴-۳-۱ ارسطو و زیست‌شناسی
- ۱۳۶.....۳-۴-۳-۲ الهیات و ماوراءالطبیعه از دیدگاه ارسطو
- ۱۴۲.....۳-۵ حکمت و اهمیت آن

فصل چهارم

- ۱۴۷.....حکمت‌های شاهنامه فردوسی
- ۱۴۷.....۴- بحث
- ۱۴۸.....۴-۱- آب
- ۱۹۴.....۴-۱-۱ کاربردهای دیگر معانی آب در شاهنامه
- ۱۹۷.....۴-۲ رد پای آئین عشق و قداست خورشید در شاهنامه
- ۲۱۹.....۴-۲-۱ کاربرد واژه مهر و خورشید در شاهنامه
- ۲۵۸.....۴-۳ آتش
- ۲۵۹.....۴-۳-۱ ارتباط آتش با آریاییها و انعکاس آن در شاهنامه فردوسی
- ۲۶۴.....۴-۳-۲ بحث
- ۲۷۱.....۴-۳-۳ جایگاه آتش در نزد اقوام گوناگون جهان
- ۲۷۶.....۴-۳-۴ سوگند خوردن به آتش و آزمونهای الهی با آتش
- ۲۸۶.....۴-۳-۵ آتش و جشنهای مربوط به آن در میان اقوام مختلف
-۴-۳-۶ آریاییها و خاستگاه اولیه آنها و اهمیت و تقدس آتش برای آنها
- ۲۹۳.....
- ۳۱۴.....۴-۳-۷ آتش بعنوان سمبل شادی و شادخواری در جشن ها
- ۳۲۶.....۴-۳-۸ نتیجه

۴-۴	بررسی نماد گاو یکتا آفریده و ماهیت سیاوش در شاهنامه	۳۲۷
۴-۴-۱	بحث	۳۲۹
۴-۴-۲	شخصیت سیاوش	۳۳۴
۴-۴-۳	خون سیاوش انگاره از خون گاو یکتا آفریده	۳۳۸
۴-۴-۴	الگوی اسطوره خیزش و باروری	۳۴۰
۴-۴-۵	کشته شدن سیاوش و گاو یکتا آفریده	۳۴۳
۴-۴-۶	نتیجه	۳۴۷
۴-۵	حکمت‌های عملی در شاهنامه	۳۴۹
۴-۵-۱	خردورزی	۳۵۲
۴-۵-۱-۱	دانشجویی (رویکرد فردوسی نسبت به علم و دانش)	۳۶۶
۴-۵-۱-۲	هنر و فرهنگ	۳۸۲
۴-۵-۲	توصیف جهان و رسوم دنیا	۳۹۲
۴-۵-۲-۱	گذرا بودن عمر و بیوفایی روزگار	۳۹۶
۴-۵-۲-۲	قضا و قدر	۴۱۰
۴-۵-۲-۳	شادی و خوشگذرانی و خوشباشی و دوری جستن از غمها	۴۱۸
۴-۵-۲-۴	رویکرد مرگ	۴۳۸
۴-۵-۲-۴-۱	جوانی و پیری	۴۵۹
۴-۵-۳	نصایح	۴۷۸
۴-۵-۳-۱	اهریمن و پلیدی	۵۰۰
۴-۵-۳-۲	کم گویی	۵۱۲
۴-۵-۳-۳	نیکی کردن	۵۲۱
۴-۵-۳-۴	بخشش مال	۵۳۷
۴-۵-۴	آرمان شهر	۵۴۴
۴-۵-۴-۱	پادشاه	۵۵۸

پیشگفتار

فردوسی بزرگترین شاعر حماسه سرای ایران و شاهنامه اثر سترگ و ارزشمند ایشان، یکی از بزرگترین کتابهای حماسی، اخلاقی، اجتماعی و حکمت آموز جهان محسوب می‌شود. او شاعری توانا، حکیمی اندیشمند و از چهره‌های درخشان علمی و ادبی ایران است که به شکل گسترده‌ای در شاهنامه خود، خواستار جامعه‌ای پاک، افتخارآمیز و به دور از رذایل انسانی با تکیه بر مکارم حکمی و اخلاقی و افتخارات ایران کهن بوده است. شاهنامه او سرشار از پند و اندرز و مبانی بشر دوستانه بر پایه حکمت‌های اصیل ایرانی و ایدئولوژی باستانی ایرانیان است. در طول تاریخ همواره کردار و رفتار انسانهای بزرگ و نامی، سرمشق زندگی جوامع بشری بوده است که در این میان صاحبان ثروت و قدرت، جایگاه ویژه‌ای در میان مردم دارند. شاید به صراحت بتوان گفت که شاهنامه، جامع همه علوم انسانی، اخلاقی و حکمت‌های دانش بشری است که به عنوان آیین تمام نمایی، همه فضیلت‌ها و رذایل اخلاقی را در قالب کردار پادشاهان و پهلوانان بزرگ، به مخاطب خود القا می‌کند. این اثر سترگ به دلیل اینکه حکمت‌های آموزنده و بشر دوستانه خود را در قالب اساطیر و داستان‌های حماسی کهن ایرانیان، بیان کرده تاکنون به اغلب زبان‌های دنیا ترجمه شده و مورد توجه عام و خاص قرار گرفته است. از جمله مطالب قابل اعتنا و مهم در این اثر، بررسی و واکاوی

حکمت‌هایی است که فردوسی آنها را به صورت‌های گوناگون مانند خردورزی، دانش‌جویی، توصیف جهان، نصایح، قضا و قدر، هنر و فرهنگ و ... بر زبان رانده است که شاید تاکنون به آن صورت مورد توجه پژوهشگران و دوستداران این حکیم جامع‌نگر، قرار نگرفته است.

با توجه به معانی متعددی که از حکمت و شخص حکیم ارائه شد، مشخص می‌شود که در روزگار فردوسی، حکیم به شخصی می‌گفتند که جامع اغلب علوم متداول زمان خود بوده است. اغلب پژوهشگران حکمت و بیت‌های آموزنده فردوسی را از دیدگاه آموزه و آموزشهای اجتماعی بررسی کرده‌اند و متأسفانه این مهم را در نظر نگرفته‌اند که تمامی این حکمت‌ها جزو دانش‌های اجتماعی، سیاسی، ادبی، و فرهنگی فردوسی بوده است که با استفاده از آنها به عنوان رسانه زمان خود که زبان شعر بوده است، یک مبارزه سیاسی بر علیه زمامداران متحجر و به ظاهر متدین روزگار خود، را برنامه ریزی کرده است بنابراین برای دست یافتن به حقیقت کلام فردوسی و شناختن رمزهای مبارزاتی او و اینکه چرا فردوسی در زمان خود مجبور به فرار می‌شود و اینکه فردوسی چه می‌خواهد بگوید باید تاثیر اوضاع اجتماعی و عصر او را بر روی اندیشه این شاعر بررسی کرد و حتی تاثیر خود فردوسی را نیز بر جامعه و عصر خویش، مورد واکاوی قرار داد بنابراین بررسی و تحلیل حکمت‌های شاهنامه فردوسی از این دیدگاه جدید که رمزهای حکمت‌های او را

واکاوی می‌کند، می‌تواند پاره‌ای از مشکلات و ابهامات این متن حماسی ملی را هموار کند و علاوه بر آن، می‌توان برخی از ارزشهای اجتماعی، ادبی و سیاسی شاهنامه فردوسی را که از امهات نظم فارسی و از نمونه‌های عالی متون حماسی ایران و جهان محسوب می‌شود را، به علاقه‌مندان این اثر گرانقدر، معرفی کرد.

حکمت‌ها دانش‌هایی هستند که گاهی به صورت کلمات و سخنان آموزنده و پرمحتوا از زبان بزرگان علمی و ادبی هر ملتی جاری می‌شوند و هر کدام از آن سخنان ارزشمند حاوی دریایی از تجربه‌ها بوده که نگرش‌های مردم آن جامعه محسوب می‌شوند. لذا آشنایی و پیدا کردن راز و رمزهای حکمت‌های شاهنامه فردوسی می‌تواند درک و فهم درستی از نوع ایدئولوژی و افکار و دانش باستانی ایرانیان در طول تاریخ، به مخاطب خود ارائه کند.